

# SVOBODNA SLOVENIJA

ESLOVENIA LIBRE

Leto LXXVI | 4. decembra 2017 - Buenos Aires, Argentina | Št. 24

www.svobodnaslovenija.com.ar



Svobodna Slovenija



## MARTINOVANJE V MENDOZI | Praznovanje prijateljstva, kulture in dobrega vina

V petek 10., soboto 11. in nedeljo 12. novembra smo v Slovenskem društvu v Mendози praznovali Martinovanje.

V Sloveniji se dan sv. Martina praznuje kot praznik vina. Po naporni trgatvi je Martinovanje čas za uživanje sadov trdega dela. Vse do tega dne pijemo namreč mošt, ki na Martinovo doživi svoj krst in končno postane pravo vino. Tako kot pravi ljudski rek: 'Svet' Martin nar'di iz mošta vin'.

God svetega Martina, 11. novembra, je vsako leto izraz veselja, tako med pridelovalci kot tudi med ljubitelji vina. Martinovo obenem zaznamuje tudi konec delovne sezone v vinogradu in začetek zimskega počitka.

Martinovanje spremljajo številni zabavni običaji kot n.p. blagoslov vina, degustacije in priprava kulinarčnih dobrot.

V Mendози je obilo razlogov, ki nas povezujejo s tem praznovanjem. Mendoza je mesto sonca in dobrega vina in svetovna prestolnica vina. Tudi v vinogradništvu izstopa vedno več članov našega društva, za kar smo vsi ponosni.



Slovenija in Mendoza sta tesno povezani z vinom, pesmijo, prijateljstvom, kulturo in tradicijo. To želimo Slovenci iz Mendoze pokazati vsem.

Praznovanje je začelo v petek 10. novembra z degustacijo vin v "Bodega Trapiche, grupo Peñaflor", ki sta jo vodila enolog Sergio Case in agronomski inženir Andrej Smon. Letos smo

dodali razstavo »Vino in les«, kjer sta slovenska umetnika, Bibi in Jože Bajda, pokazala kako razvijata tehnike pirografije in rezanje lesa.

V soboto 11. novembra smo obiskali "Bodega Nieto Senetiner" in "Bodega Vistalba" in dan zaključili s skupnim kosilom z vinom, med klepetom in prepevanjem, v hiši Marjana in Berne Bajda.

Vinsko praznovanje smo zaključili v nedeljo s sveto mašo, z tradicionalnim blagoslovom vina in predstavo tipičnih sladkih jedi, ki so se po kosilu prodajale na dražbi. Cvetka Bajuk je tudi pokazala in naučila kako pripraviti jabolčni zavitek, po domače štrudelj.

Po kosilu so otroci šole sv. Cirila in Metoda in slovenski mendoški oktet izvajali pesmi, povezane z vinom. In kasneje je Ansambel Bratov Nemanič igral polke in valčke.

*Nazadnje še, prijat'lj,  
kozarec zase vzdignimo,  
ki smo zato se zbrat'li,  
ker dobro v srcu mislimo.  
Dokaj dni, naj živi  
Bog, kar nas dobrih je ljudi!*

Tako smo zaključili novo izdajo praznovanja prijateljstva in dobrega vina. Za drugo leto vabimo vse ljubitelje vina iz različnih slovenskih domov Argentine, da se nam pridružijo. Na zdravje!

Karina Marušič



## NA PRISTAVI JE ŽIVAHNO

Mladci in mladenke iz Pristave smo skozi celo leto zelo aktivni. Začnemo meseca marca s sprejemom novih članov z že tradicionalnim zajtrkom in igrami. Letos smo za začetek imeli še poseben izlet – obiskali smo EUCA Tigre, kjer smo uživali krasno popoldne v plezanju!

Vsak mesec imamo tudi formativne sestanke, kjer razmišljamo o raznih temah kot so glasba, sveta maša, tehnologija, medsebojni odnosi, molitev... letos smo uspeli tudi organizirati lastno sveto mašo!

Radi pomagamo tudi pri Pristavskih prireditvah, kot so Tombola in Pristavski Dan.

Seveda se radi družimo z mladci iz vseh domov na srečanjih, ki se redno organizirajo, kot so srečanje na Domačiji meseca marca, športno srečanje meseca julija, karaoke meseca avgusta, formativno srečanje v San Martinu meseca septembra in romanje v Luján. Komaj čakamo na naslednje!

Kot vsako leto pa tudi zaključimo delovanje s taborjenjem, za katerega se že pripravljamo. Tako pridno zbiramo papir, prodajamo sladke in spravljamo mesečnino.

Navdušeni smo nad našim delom, in polni pričakovanja in energije organiziramo ostale dejavnosti leta! Hvala vsem, da nas podpirate, še posebno staršem in voditeljem!

Mladci in mladenke iz Pristave

## DAN, KI GA JE DAL GOSPOD!

Dijaki III. letnika Slovenskega srednješolskega tečaja ravn. Marka Bajuka – RAST XLVIII smo v soboto, 18. novembra obiskali ustanovo Pequeño Cottolengo "Don Orione" in svetišče Marije iz Schönstatta v Florencio Varela. Spremljali so nas: duhovnika g. Franci Cukjati in g. Robert Brest, prof. Mirjam Oblak in Tomaž Godec. Vseh skupaj nas je bilo sedemnajst.

Že zgodaj zjutraj smo se s skupnim avtobusom odpeljali izpred Slomškovega doma in nato šli še po ostale udeležence v Naš dom San Justo. Na avtobusu smo se priporočili Bogu za srečen dan in nato zajtrkovali z okusnimi "fakturami". Med potjo smo veselo prepevali. Ko smo prispeli v Cottolengo smo izložili iz avtobusa in oddali redovnicam vse kar smo nabrali za bolnike.

Sprejela nas je sestra Piedad in nam povedala o zgodovini te plemenite ustanove, katere ustanovitelj je bil Don Orione, duhovnik italijanskega rodu. Naj samo omenimo njegove besede, ki močno pričajo o njegovev poslanstvu: "En el más desvalido de los hombres brilló la imagen de Dios" (V najbolj neboljnen osebi sije Božja podoba).

Sestra Piedad nam je v hišni kapeli razložila, kako je organizirana ustanova v kateri

biva 480 bolnikov, zanje skrbijo zdravniki, medicinske sestre in prostovoljci. Vseh zaposlenih je okoli 400. Med tednom se vrsti blizu sto prostovoljcev. Po besedah redovnice smo zapeli Marijino pesem ob spremstvu kitar Lucijane Vombergar in Alejota Llallire.

Obiskali smo tudi red slepih in slabovidnih sester, katerih poslanstvo je predvsem molitev. Tudi one stanujejo v posebni hiši Cottolenga. Razložile so nam o nastanku njihovega reda in o svojem apostolatu.

Z veseljem in radovednostjo smo se potem odpravili na obisk k bolnikom, razporejenim po ženskih in moških paviljonih. V prvem stanovanju smo obiskali ženske, ki so se že pripravljale za kosilo. Medtem smo jim zapeli nekaj slovenskih in argentinskih pesmi. One so nas z navdušenjem poslušale in ob naših melodijah tudi zaplesale.

V drugem oddelku, za moške, smo srečali med drugimi, bolnika na vozičku in ga odpeljali malo na sprehod. In tako smo nadaljevali in obiskali še nekaj oddelkov, videli smo tudi mlajše bolnike katerim so obrazi žareli od veselja, ko smo jih ogovorili ali se jim vsaj malo posvetili.

Opoldne smo se za kosilo vsedli k skupni mizi pod drevesi velikega vrta Cottolenga.



Obisk III. letnika SSTRMB v Cottolengo »Don Orione« in svetišče Marije iz Schönstatta

Vsak je prinesel nekaj hrane s seboj zase in za deliti z drugim. Naši voditelji so tudi poskrbeli za sendviče, empanade in pijačo za vse.

Po kosilu smo imeli malo prostega časa. Igrali smo se odbojko in nogomet, in se tako skupaj zabavali na svežem zraku. Po prostem času, smo pa še obiskali pokopališče, kjer so pokopani tudi trije slovenski duhovniki: g. Koloman Kisilak, g. France Gnidovec in g. Janez Malenšek. Za njihove duše smo zmolili desetko rožnega venca.

Po toliko doživetem smo nadaljevali naš dan in se tako odpeljali z avtobusom v svetišče Matere božje iz Schönstatta v Florencio Varela. Najprej smo šli v "Casa del peregrino" (Hiša romarja) kjer smo se usedli naokoli velike mize. Lepo sta nam spregovorila naša duhovnika in spremljevalca: g. Franci in g. Robert. Potem smo še malicali, pripravili smo se na sv. mašo ter napisali naše osebne prošnje in zahvale, da smo jih med darovanjem nesli na oltar.

Ob spremstvu voditeljev smo obiskali tudi ta velik in urejen kraj, posejan s smrekami, eksotičnimi drevesi in z čudovitimi rožami. Ogleдали smo si najprej mogočno cerkev Boga Očeta, kjer nas je pozdravila sestra Georgina. Povedala nam je o njihovem redu, Instituto secular Schönstatt in na kratko predavala na temo: "Mladi in svoboda". Po njenih lepih in globokih besedah smo šli v manjšo kapelo, lepo okrašeno z rožami, kjer smo se udeležili zaključne sv. maše, ki sta jo darovala naša duhovnika. Med sv. daritvijo smo izročili tudi naše osebne prošnje in zahvale. Ob koncu je g. Franci blagoslovil košaro rožnih vencev s podobnicami, ki smo jih ob koncu dobili od voditeljev v dar in spomin na preživeti dan.

Težko smo se poslovili od tega kraja. Malo smo se še fotografirali in se nato veseli odpravili proti avtobusu.

Hvala dobri Bog in Marija za ta čudovit dan! Hvala dragi voditelji, da smo tudi z vami lahko doživeli ta krasen in poseben dan!

Martina Koželnik in Viktorija Miklavc





Slike Bárbara Krzisnik

## PREDSTAVITEV NOVEGA PREVODA KNJIGE "MARTIN KRPAN"

*"Veleposlaništvo Republike Slovenije in Založba Bärenhaus vabita na predstavitev prevoda knjige Martin Krpan, v četrtek, 30. novembra 2017 ob 18:30 uri v knjižnici Ricardo Güiraldes, Talcahuano 1261, Recoleta, Buenos Aires."*

Tako se je glasilo vabilo na pomemben kulturni dogodek. Ob napovedani uri je veleposlanica Republike Slovenije Jadranka Šturm Kocjan otvorila predstavitev španskega prevoda znane slovenske zgodbe "Martin Krpan", skupaj z avtorico Mario Florencio Ferré in s predstav-

nikom založbe Bärenhaus, Omarjem Tavallo.

Med številno publiko so bili prisotni Veleposlanica Romunije, Carmen Podgorean in Diego Santarelli iz Instituto Italiano de Cultura. Iz argentinskih medijev, Roberto Schellotto in Maria Balcarce (La Revista Diplomatica) ter Omar Crespo (Revista Mundo Eventos) in še nekaj predstavnikov založb in prevajalcev. Prisotne so bile tudi organizacije slovenske skupnosti v Argentini: iz Zedinjene Slovenije, Jure Komar in Mariana Poznič, iz Carapachaja, Franci Žnidar, iz San Martina, Marta Jenko, iz San Justa, Tatjana Modic Kržišnik, iz Triglava, Alicia Mi-

cozzi in Lojze Maček, iz Triglav Entre Rios, Teresita Princich, profesorica slovenskega jezika v Univerzi Tjaša Lorbek in učenci slovenskega jezika ter sodelavec avtorice, Rok Fink.

Predstavitev je odprla Veleposlanica, ki je poudarila pomen tega prevoda Martina Krpana, za katerega se je navdušil in celo napisal uvod 104 let stari slovenski pisatelj Boris Pahor. Letos poteka 100 let od izida prve ilustrirane slikanice o Martinu Krpanu. Novoizdani prevod je pa opremljen z originalnimi ilustracijami najbolj znane izdaje povesti, katerih avtor je Tone Kralj.

Založnik Omar Tavallo je v nekaj besedah povedal, kako se je angažiral za izdajo tega dela. Naštel je tudi nekatere knjigarne, v katerih je knjiga vsej publiki na razpolago, med drugimi tudi znane knjigarne Yenny, El Ateneo, Cúspide. (tu najdete celoten seznam).

Avtorica in prevajalka Florencia Ferré je nato podrobno opisala značilnosti slovenske povesti o Martinu Krpanu, istočasno se je pa zahvalila Roku Finku za sodelovanje pri delu prevajanja. Prav posebno je pa poudarila pomoč veleposlanice Jadranke Šturm Kocjan, brez katere -po besedah same avtorice- ta nova knjiga sploh ne bi nastala.

Na prošnjo publike je avtorica v španščini prebrala znani pogovor med cesarjem Janezom in Martinom Krpanom, ko sta se prvič srečala tam nekje v snegu sredi poti, ki pelje od Dunaja do Trsta.

Kot je že običaj seveda ni manjkalo slovenske potice ter mednarodnega klepeta in čestitk s polnimi čašami.

Za konec pa še nekaj o avtorici. Florencia Ferré je iz slovenščine prevedla že vrsto del:

**2017:** Suzana Tratnik, Ninguna voz (zgodbe), Guadalajara, Arlequín.

**2016:** Dušan Šarotar, Panorama, Guadalajara, Arlequín, 2016. Nagrada bralcev: Premio

de los Lectores 2017 »César López Cuadras«, Sinaloa, Mehika.

**2015:** Jani Virk, Lo que se llevó el río, lo que se llevó el humo [Kar je odnesla reka, kar je odnesel dim], Guadalajara, Arlequín, 2015.

**2014:** En su jardín. Cientistas contemporáneos de Eslovenia, selección de Aleš Šteger y Renata Zamida, Guadalajara, La zonámula, 2014. Prevodi: Feri Lainšček, "La gratitud del herrero", Marko Sosič, "Hasta el último nombre" y Suzana Tratnik, "Yo y mi novia."

**2014:** Aleš Šteger, Poemas, iz Knjige teles, revista Poesía argentina número 6, Buenos Aires, junio de 2014. Elektronska publikacija: www.poesiaargentina.com.

**2013:** Dane Zajc, Ceniza negra, New York, Penn Press, 2013.

**2012:** Mojca Kumerdej, Materia oscura [Temna snov], Guadalajara, Arlequín, 2012.

**2011:** Berlín [Berlin], Aleš Šteger, založba Pretextos, Madrid, Španija, 2011.

**2010:** La moneda de plata [Srebrnik], Alojz Ihan, v sodelovanju z Mojco Jesenovc, založba Gog y Magog, Buenos Aires, Argentina, 2010.

Mariana Poznič



## FLORENCIA FERRÉ | Pogovor z avtorico prevoda

María Florencia Ferré ni Slovenka, vsaj po rodu ne. A tega bi sami niti ne opazili, ker Florencia govori in čuti slovensko. Bere, piše slovensko in celo prevaja. Danes nam predstavlja prevod klasične slovenske povesti Martin Krpan v španščino. V pogovoru se nam je takole predstavila:

**/// Florencia, kako bi se predstavila našim bralcem, od katerih te jih morda bolj malo pozna?**

Jezik me je vedno zanimal, prav tako tudi književnost. Ko sem bila majhna sem se nekaj časa učila igrati klavir, ker je bila moja mama pianistka. Kar dobro mi je pri tem šlo in mi je zdaj žal, da nisem nadaljevala. Učila sem se tudi angleščine, to sem brez dvoma imela v malem prstu. Tuj jezik sem si pa želela znati zato, da bi lahko v izvorniku brala pesmi, romane, zgodbe, oziroma literaturo. Potem pa se je nekaj neopredeljivega zmračilo v meni in sem se dvajset let izogibala učenju tujih jezikov, ker se mi je zdelo prelahka pot. To pa ni izziv, sem si rekla. Izziv je bil nekje drugje, bogve kje. Pa je v resnici edino, kar lahko delam to, da se učim drugih jezikov. Seveda tudi pišem, čeprav mi gre malo težje. Pišem pesmi in včasih tudi zgodbe.

**/// Verjetno so bralci radovedni in jih zanima, zakaj si se pravzaprav odločila za študij slovenščine?**

Bila sem na pravem mestu ob pravem času. Leta 2001 so me odpustili iz službe in sem začela delati kot samozaposlena. Občasno sem tudi delala za razne uradne in nevladne organizacije. Tam sem srečala sodelavca, prijatelja, za kratek čas tudi fanta, ki ima slovenske korenine in si je takrat -to je bilo že leta

2005- želel učiti slovenščine. On verjetno ne ve in ne bo nikoli izvedel, kako čudovito darilo mi je ponudil.

Ampak to še ni vse, seveda. Ob začetku je vsaka nova stvar privlačna, potem pa ne vemo, ali se bo nadaljevala in kako naj pravzaprav nadaljujemo. In kar se ni zgodilo, ko sem bila stara 17 let, se mi je pač zgodilo pri 40 letih. Imela sem priložnost, da sem šla na Seminar slovenskega jezika, literature in kulture, prvič, drugič, tretjič in še nekajkrat potem. To je bilo odlična spodbuda. Pravzaprav bi lahko rekla, da sem nadaljevala zaradi Slovencev. SSKJ ni samo za učenje jezika, ponuja tudi izjemen kulturni program, priliko srečanja z drugimi ljudmi, ki jih prav tako zanimata jezik in književnost.

**/// Kako si doživljala učenje jezika, ki ti je bil na začetku čisto tuj?**

Pri učenju novega jezika se zgodi tak trenutek, ko se zaveš, da prej nisi razumel, zdaj pa kar naenkrat gre. To je le hip, takrat se nekaj spremeni a hkrati ponavlja. Spremeni se odnos do tega jezika, odpira se svet kulture, literature in nov pogled na svet. Z novim jezikom se ne spreminja le načina govorjenja, ne da se povedati istih stvari po špansko in po slovensko. Vsak jezik prinaša svoj smisel, svoja čustva ter logiko. Po drugi strani se pa ponovijo odtenki izkušenj iz otroštva. Ker čeprav je materni jezik nekaj neponovljivega, je učenje novega jezika vedno povezano s tem prvim užitek in odkrivanjem sveta.

Slovenski jezik je za špansko govoreče razmeroma oddaljen jezik in točno zato je izjemno zanimiv. Čeprav sem se na fakulteti učila grščine -in je bilo to izhodišče za to gibčnost in bistrost, ki jo zahtevajo različni sistemi je-

zikov-, mi je slovenščina pomenilo pravo gibanje. Pomembno je, da se otresemo svojih vzorcev, da se zanesemo na jezik. Spominja me na reševanje enačb v srednji šoli.

Ko se učimo tujega jezika se podzavestno poglobljamo v svoj materni jezik.

**/// Kaj te je privabilo, da si se podala v prevajanje? Zakaj prav Martin Krpan, kaj te je v tej knjigi privlačilo?**

Že v otroštvu sem se odločila, da nikoli ne bom prevajala. Prevajanje je pretežko in če lahko berem v izvorniku, zakaj bi se lotila tega nemožnega opravila? Zato me nič, prav nič ni privabilo na začetku. Ampak ko sem se poglobljala v slovenščino, sem se tudi srečavala s številnimi pisateljicami in pisatelji ter urednicami in uredniki. Lektorice slovenskega jezika so veliko več kot lektorice. Organizirajo prireditve, prevajalske delavnice, vzorčne izdaje slovenske literature, srečanja z avtorji...

Tako mi je leta 2006 ali 2007 lektorica Mojca Jesenovc predstavila pisatelja in urednika Aleša Štegra. Jaz nisem imela pojma, da se je pravzaprav takrat začelo. Aleša je zelo zanimalo, da se slovensko književnost prevaja v španščino in me je prepričljivo nagovarjal v to. Potem je izvedel Prevajalski seminar in sem se tudi tega udeležila. A trajalo je deset let, da so se začeli izkazovati rezultati.

Prevajam že več let a je Martin Krpan prva pravljico-zgodovinska pripoved, ki jo prevajam. Upam, da ni zadnja. Pravljice, predvsem ljudske pravljice in pesmi, so ključne za poznavanje kulture naroda.

**/// Kako je potekalo delo prevajanja? Kateri so bili največji izzivi in težave, s katerimi si se znašla?**

Z Rokom Finkom sva se zmenila, da bova sku-

paj delala. Večkrat sva se popoldne srečala pri njem. Prevajati v tandemu ni lahko, nas pa zelo obogati. Pri dvomih nama je pomagala lektorica Tjaša Lorbek in tudi Rokova mama. Posebno pozornost so zahtevali frazemi in pogovorni jezik devetnajstega stoletja, ki je hkrati stiliziran in pogovorni jezik: knjižni jezik, ki uporablja izraze in pregovore iz kmečkega, ljudskega okolja, a pri tem še vedno ostaja knjižni jezik. Kako naj to prevajamo v ciljni jezik? In kako naj pišemo imena, ne da bi pri tem »izdali« izvornik in istočasno ne spregledali dejstva, da bodo špansko govoreči bralci v stiski pri izgovorjavi nekaterih slovenskih fonem?

Mislim, da sva na koncu našla rešitev, čeprav so rešitve vednočasne.

**/// In proces objave?**

Projekt sva najprej omenila veleposlanici Jadranki Šturm-Kocjan. Mislim, da že vsi vemo, kako močno veleposlanico zanimata kultura in književnost, kako zelo se trudi, da bo slovenska kultura vidna in prisotna v naših krajih. Sodelovanje z njo je čudovita reč.

Najti primerno založbo je zmeraj naporno. A odkar mi je uspelo dogovoriti se z Omarjem Tavallo iz založbe Bärenhaus, je vse gladko potekalo. In mislim, da se to lahko opazi v izdelku. Knjiga je zelo lepa.

**/// Imaš še druge "slovenske" načrte za bodočnost?**

Seveda, stalno prevajam in se ukvarjam s slovenskim jezikom. Upam, da se me ne boste tako preprosto znebili! To, za kar z ljubeznijo skrbimo postane naša odgovornost. Zelo dober prijatelj Jacques Algasi, s katerim sva skupaj prebrala Prousta, me je zmeraj opozarjal "il ne faut pas négliger ton jardin" - ne zamenjari lastnega vrta.

**/// Hvala, Florencia, za ta pogovor. Čestitamo ti za tvoje delo in ti želimo še veliko literarnih uspehov v slovenščini!**

## KOLENDAR

**8. decembra**

Prvo sveto Obhajilo v cerkvi Marije Pomagaj

**16. decembra ob 7:00 pm**

Praznični kulturni večer S.K.A. Slovenska hiša,

**17. decembra ob 12:30 pm**

Članski "asado" društva Slovenska vas Slovenska vas,

**23. decembra**

Božični koncert v Slomškovem domu Slomškov dom, Vabita Ex Corde in MPZ San Justo.

## OSEBNE NOVICE

### ROJSTVO

Dne 19. novembra 2017 sta se v družini **Francisca Marini** in **Veronike Godec Marku** in **Luku** pridružili dvojčici **Anna** in **Klara**.  
Čestitamo številni družini Marini - Godec!

### POROKA

V soboto 25. novembra sta se v cerkvi Santa Rita v Boulogne poročila **Nadja Dobovšek** in **Federico Rocca**.  
Vso srečno na novi poti!

## MALI OGLASI

### ING. AGR. JORGE L. KOMAR Y ASOCIADOS

Asesoramiento agropecuario  
Consultoría - Administración - Proyectos

Argentina - Uruguay  
Tel (+54 9) 4049 3950  
jorgekomar@gmail.com

**CKC** | Fabricación de biofertilizantes para la agricultura

Adm. y ventas:  
Montesquieu 520, CABA  
www.ckc.com.ar

### CA - CONSULTORES ASOCIADOS

Consultoría integral y dirección técnica de empresas de saneamiento ambiental y control de plagas urbanas y rurales

Cel (011) 4941 - 5777  
akocmur@ckc.com.ar

### MARCOS MELE

Productor | Asesor de Seguros  
Administración de Riesgos

Tel (+54) 4623 2932 | 4623 4936  
info@marcosmele.com.ar  
www.marcosmele.com.ar



### Antonio Podrzej e Hijos S.R.L.

Diagonal 160 Nº 5776  
Villa Loma Hermosa (1657)  
Buenos Aires, Argentina

Tel / Fax: 54 (11) 4769-0581 / 1653  
antonio@podrzej.com.ar  
www.podrzej.com.ar

## SLOVENIJA V ISKANJU SAME SEBE

Kdor se pogovarja s slovenskimi državljani hitro ugotovi, da je med njimi veliko nezadovoljstva. Pri razčlenjevanju tega stanja pa si je kmalu na jasem, da ga mnogi ne znajo razložiti. Hočejo drugačno in boljšo domovino, ne vedo kakšno in zato ne zmorejo določiti ciljev prihodnosti in poti do njih.

Na splošno sta dva vira nezadovoljstva. Prvi je povezan z prevelikimi pričakovanji ob osamosvojitvi, drugi pa iz primerjave z bogatimi družbami, zlasti Nemčijo, kar pa Slovenija nikoli ni bila in je veliko vprašanje, če kdaj bo. Posebno nezadovoljstvo pa preveva ljudi, ki so bolj ideološko-politično čuteči. Večina Slovencev je pričakovala, da bo komunizem čez noč propadel, da po nekaj mesecih ne bo o njem ne duha ne sluha. Motili so se. Komunistična vzgoja in skromna mednarodna razgledanost državljanov sta bili dobro načrtovano in temeljiti uporabljeno sredstvo komunistične ideološke samoobrambe. Komunizem je predolgo časa trajal in mnogi so na njegov račun predbro živeli, da bi ga čez noč zavrgli. Številnim pristašem je obljubljal in tudi dajal privilegije, ki niso imeli nobene povezave ne z delom, ne z znanjem, z ničemer, razen nagrado, ker ga brez rezerve podpirajo. Mnogim je komunizem prinesel tudi standard, ki ga sedaj ne morejo zadržati in sodelovanje pri oblasti, do katere je danes mogoče, kljub vsem pomankljivostim, priti le preko politične dejavnosti v strankah in volitev. Rog resničnih ali namišljenih oblastnikov se je zmanjšal. Ne gre spre-

gledati tudi socialnih krivic in napetosti, ki jih je prinesel nov, kapitalistični družbeni sistem. Žal številni pristaši nekdanjega režima nočejo ali ne zmorejo videti, da so s spremembo režima največ pridobili nekateri posamezniki komunističnega privilegiranci, ki so se že pred zlomom komunizma pripravljali na njegov konec in polastitev nekdanji državnih podjetij. Obtožujejo osamosvojitelje, jih krivijo celo prevare in podobnih grehov. Gre za ideološko in politično »slepe« ljudi, ki živijo v preteklosti in se bojijo prihodnosti, gre za ljudi, ki zaradi intelektualne lenobe ne zmorejo videti kraje, laži in sprenevedanja, ki so bistveno orodje komunističnega grabljenja oblasti.

Slovenska ne- ali bolje protikomunistična družba je v preteklosti podcenjevala komunizem, zlasti njegove domače korenine, ki poganjajo iz družbenih krivic. Slovenci smo zanje posebno občutljivi in geslo »stara pravda«, zavzemanje za pravico, nas določa kot malokateri narod v Evropi. Tudi zaradi nenasitnega, slovensko-bolestnega iskanja resnice in pravice smo Slovenci med tistimi narodi, ki se najraje tožarijo na sodiščih. Prav zaradi izjemne socialne občutljivosti je velik del nekdanjih naivnih in družbeno premalo kritično razgledanih krščanskih socialistov končal v komunističnih vrstah. Niso uvideli, da besede demokracija, pravica, svoboda... pomenijo pri komunistih nasprotje tistega, kar v resnici pomenijo. Spreobračanje in zloraba vrednot se jim je poleg sejanja strahu in negotovosti

globoko splačala pri osvajanju oblasti Slovenska pomlad je precenjevala Slovence, v demontažo nekdanjega komunističnega režima ni praktično nič vložila in zato je današnja Slovenija tam kjer je. Vodijo jo komunisti. Pa ne po zaslugi Moskve ali kakšne mednarodne komunistične centrale. Komunistom so sprva onemogočili, da bi kot ministri koalicij vodili državno obrambo, notranje zadeve, pustili pa so jim socialo, šolstvo, kulturo in tam sedaj nadvse uspešno ribarijo v kalnem. Še huje je, da so večino starih birokratov pustili na svojih mestih. Ti so potem vzgajali svoje naslednike in četudi demokratične stranke zmagajo na volitvah, jih pri izpolnjevanju predvolilnih, predvsem pa demokratičnih načrtov izigra stari birokratski aparat. Povedano drugače in enostavnije: Slovenije in Slovencev ne ogroža mednarodni komunizem, ampak sami sebe. Osamosvojitvene stranke so premalo poznale in upoštevale slovensko zgodovino, kjer sta bila socialno in na njem sloneče nacionalno vprašanje temeljni generator družbenih in političnih zahtev in ciljev.

Slovenija ima prihodnost. Svetlo in lepo. Le pot do nje bo daljša in bolj trnava kot so predvidevali največji pesimisti. Zahteva veliko truda in potu, predvsem pa močne in jasne volje. »Kjer je volja je tudi pot,« pravi pregovor. Slovcem gre očitno trenutno predbro, da bi se vrnil na pot, ki so jo začrtali ob slovenski osamosvojitvi. »Kajti meso želi zoper Duha, a Duh zoper meso; ta sta namreč nasprotna drug drugemu« (Gal 5,17)

**dr. Stane Granda**

## NOVICA TEDNA | Predlog za spremembe v Ustavi Republike Slovenije

Ustave ne spreminjamo kar tako. Argentinska, za primer, je doživela v prejšnjem stoletju tri spremembe, zadnjo leta 1994. Ustava Republike Slovenije je seveda novejša in je stopila v veljavo decembra 1991, spremenjena je bila kar šestkrat.

Ustavo načelno spreminjamo le takrat, ko gre za pomembne zadeve. In v torek 21. 11. je Državni zbor s 60 glasovi za in 22 sproti sprejel sklep, s katerim je začel postopek za spremembo ustavno določbo o financiranju osnovnega šolstva.

Za kaj pravzaprav gre?

Sporna točka je 57. člen ustave (izobrazba in šolanje), ki se glasi: "Izobraževanje je svobodno. Osnovnošolsko izobraževanje je obvezno in se financira iz javnih sredstev. Država ustvarja možnosti, da si državljani lahko pridobijo ustrezno izobrazbo".

Ustava skratka določa, da država Slovenija financira osnovno šolstvo iz javnih sredstev.

Od leta 1996 dalje se ta določba izvaja na podlagi Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja, ki v poglavju o zasebnih šolah določa takole:

86. člen (pogoji za financiranje). .... Zasebni šoli, ki izvaja programe iz prvega odstavka tega člena, se za izvedbo programa zagotavlja 85% sredstev, ki jih država oziroma lokalna skupnost zagotavlja za izvajanje programa javne šole. ...

Do nastopa tega zakona so vse slovenske osnovne šole prejemale enako državno financiranje, do 100 % potrebnih sredstev. Omenjeni zakon je med njimi ustvaril razliko (v financiranju) in odtlej so novoustanovljene zasebne osnovne šole začele prejemati 85 % financiranja, že obstoječe so pa obdržale 100 %.

To je povzročilo, da so leta 2014 starši 2 učencev zasebne šole Alojzij Šuštar in Zavod svetega Stanislava na Ustavnem sodišču RS vložili zahtevek za presojo ustavnosti tega dela 86. člena Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja. Ustavno sodišče je odločilo, da norma ni v skladu z ustavo in je Državnemu zboru naložila, da mora v roku enega leta to protiustavnost odpraviti. To pomeni, da mora zakon prilagoditi ustavi.

Enoletni rok je zapadel januarja 2016, a do danes Državni zbor dane naloge ni izpolnil. Novembra 2017 se je končno nekaj premaknilo, a namesto načrta za izpolnitev naloge Ustavnega Sodišča se je pojavil predlog, s katerim naj bi se Ustava RS prilagodila protiustavnemu zakonu.

Namen sedajšnjih pobudnikov spremembe je drugemu stavku ustave dodati, da se osnovnošolsko izobraževanje v zasebnih šolah sofinancira iz javnih sredstev "pod pogoji in na način, kot to določa zakon".

Reformo so podprle stranke SMC, SD, DeSUS in Levici, ter dve poslanki iz stranke Alenke Bratušek, nasprotujeta pa ji SDS in NSi; ostali poslanci so se pri glasovanju vzdržali.

Predlog je v slovenski družbi doletel na velik odmev, glasovi za in proti reformi so kmalu napolnili medije.

Ostro so se odzvali trije ustavni pravniki Andraž Teršek, Matej Avbelj in Jurij Toplak, pa tudi nekdanji sodnik Evropskega sodišča za človekove pravice Boštjan M. Zupančič. »Spreminjati ustavo za to, da se ne bi izvršila odločba ustavnega sodišča, je pravno nesprejemljivo,« je zapisal.

Po drugi strani je pa po besedah Primoža Hainza (DeSUS) sprememba potrebna, ker je

treba potegniti jasno ločnico med javnim in zasebnim izobraževanjem. Zavrnil je očitke, da želijo s spremembo zaobiti odločbo ustavnega sodišča: »Mi na to ne gledamo tako. Želim le, da je ustava povsem jasna in nedvoumna, saj zdajšnja dikcija omogoča različne razlage,« je dejal.

A v zadnjih dneh prejšnjega tedna je poslanec madžarske manjšine v Sloveniji in član ustavne komisije izjavil, da reforme ne bo podpiral. Brez njegovega glasu pa predlagana reforma ne bo dosegla potrebne večine in bo sprememba ustave padla.

Zato so pobudniki reforme že pripravili nov projekt, po katerem naj bi država obvezni del javnega programa v zasebnih šolah sicer financirala 100 %, odvzela bi pa dosedanjo denarno podporo razširjenemu delu javnega programa. Skratka: zmanjšala bi podporo zasebnim šolam. Ta pobuda je bila sprejeta in zdaj bo o njej odločal Državni zbor na plenarni seji.

Zadeve še daleč ni konec. Vzbudila je v politiki in med prebivalstvom veliko zanimanja in debat.

Z argentinsko logiko mislimo, da gre tu za problematiko, ki zadeva visoko število šol, morda kakih 20%, kot je pri nas zasebnih. A v Sloveniji je realnost drugačna. Po evidenci Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport je danes v Sloveniji 454 osnovnih šol. Med njimi je 6 zasebnih: Te šole obiskuje 1200 otrok. Letna proračunska sredstva, okoli katerih se debata vrti, pa znašajo skupno nekako 350.000 evrov.

Jedra razprave torej verjetno ni v proračunskih težavah. Razloge je treba iskati drugod.

**Mariana Poznič**